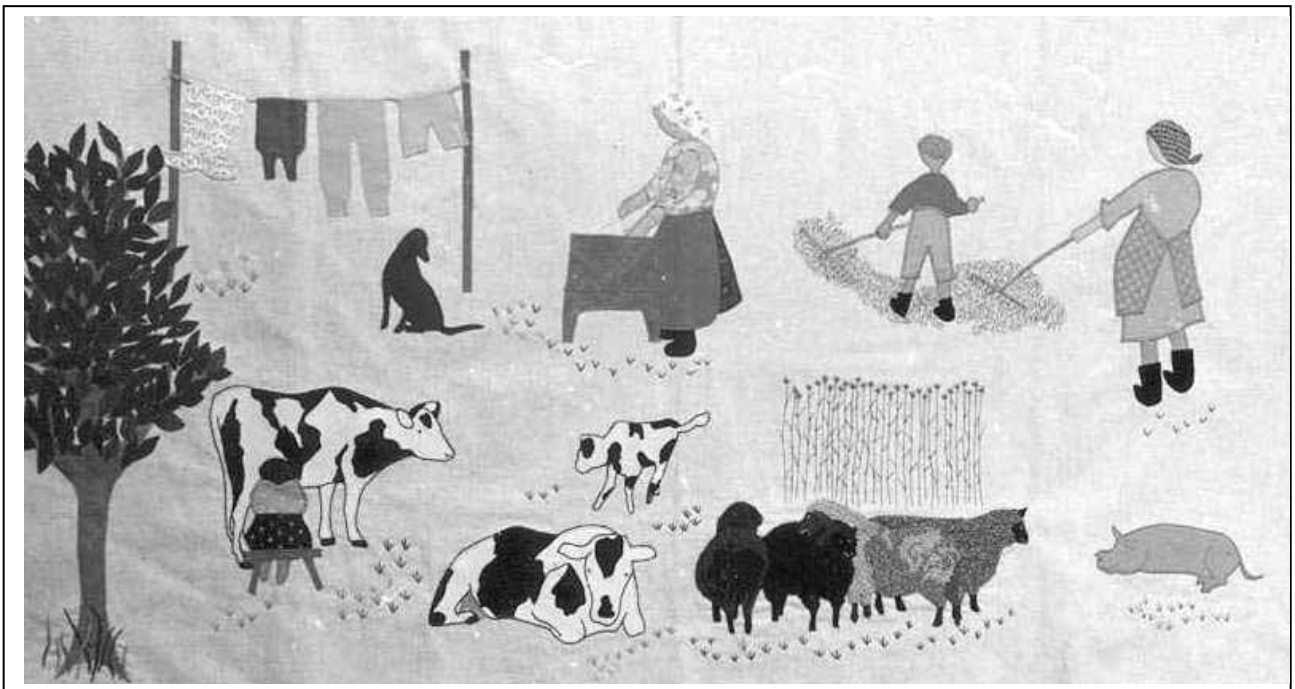

Medlemsblad

Nr 2 - 2000

Juni

SOMMAR

Textil väggbonad skapad av Karin Dalström och Linnea Granberg-Sönnert
Foto Nils Lagman

Innehållsförteckning	Sidan
----------------------	-------

Rickul/Nuckö Hembygdsförening Organisation	3
Föreningens aktiviteter	4
Årsmötet	5
Stipendium till ung forskare	6
Notiser	6
Flitiga damer på Roslagsgatan	7
Krigsåren 1939 - 1944	8
Helvetet på Nucköhalvön	11
Estnisk lag om vägar och ledningar	13
Tack från Agnes	14
Annonser	15
Angeläget ärende	16

Rickul/Nuckö Hembygdsförening**Adress**

Rickul/Nuckö Hembygdsförening
c/o Brita Wiberg
Viktorivägen 39
125 34 ÄLVSJÖ

Postgiro 55 68 81 - 1

Rickul/Nuckö Hembygdsförening
c/o Ingvar Schönberg
Klövjevägen 47
187 31 TÄBY

Föreningens ändamål

citat ur stadgarna paragraf 2.

Föreningen skall värna om och levandegöra det estlandssvenska kulturarvet från Estland och Sverige, både i bevarandet av historien, nuet och utvecklingen framåt, genom att

- ◆ främja kulturella, konstnärliga, musikaliska och litterära intressen såväl i Estland som i Sverige.
- ◆ vara kontaktorgan för Rickul/Nucköborna i Sverige, samt informationsorgan i Sverige och Estland.
- ◆ i möjligaste mån försöka behålla och vårda den gamla hantverkstraditionen och bebyggelsen i vår egen svenskort.
- ◆ vara behjälplig vid reseevenemang till vår hembygd.
- ◆ bibringa våra yngsta och ungdomar de traditioner vi själva mottagit och bevarat, samt idka annan härmed förenlig verksamhet.

Ansvarig utgivare: Sven Boman.

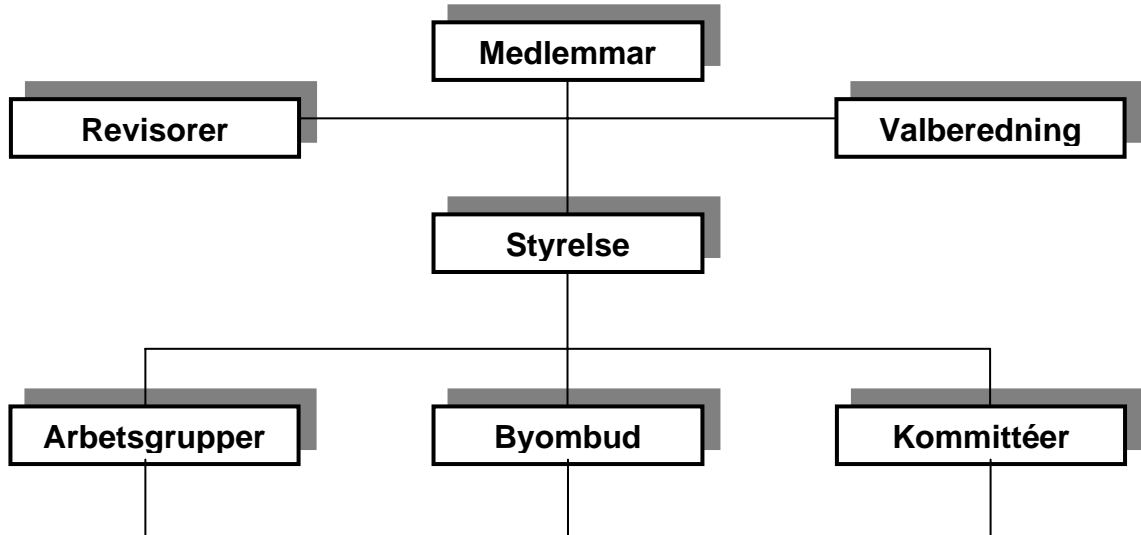
Redaktion: Informationskommittén (Göte Brunberg, Eva Heyman och Inger Nemeth).

E-post: hembygdsforeningen@home.se Hemsida: <http://hem.passagen.se/rnhem>

Nästa manusstopp: 23/8 2000.

Rickul/Nuckö Hembygdsförening

Organisation

- Framtidsplanering
- Idrottsutbyte
- Kartlägga svenskägda fastigheter
- Kommunens historia 1944-1994
- Kommunens utveckling
- Lagar, föreskrifter och förordningar i kommunen
- Medlemsrekrytering till föreningen.
- Nuckö kyrka
- Nuläget i kommunen - byvis dokumentering
- Rosleps kapell
- Utbyte mellan föreningens styrelse och kommunfullmäktige/kommunstyrelse
- Årsmöten

- Bergsby
- Birkas
- Dirslätt (vakant)
- Enby
- Gambyn
- Gutanäs/Bisholm
- Haversved
- Höbring
- Klottorp (vakant)
- Lyckholm/Hosby/Kolanäs (vakant)
- Norrby
- Odensholm (vakant)
- Paj
- Pasklep
- Rickul
- Roslep
- Skåtanäs
- Spithamn
- Sutlep
- Söderby/Lukslagge
- Ölbäck/Rosta
- Österby

- Byggnadskommittén
- Informationskommittén
- Kulturkommittén
- Kommittéer för övriga aktiviteter
  - Festkommittén

FÖRENINGENS AKTIVITETER

Under det gångna verksamhetsåret har föreningen fortsatt att utvecklas i enlighet med styrelsens riktlinjer. Arbetsgrupper, kommittéer och andra i föreningen har på ett mycket fruktbart sätt fortsatt att verka i den positiva anda som genomsyrar vår verksamhet. Föreningens verkamma organ består utöver styrelsen, revisorsgruppen och valberedningen f.n. av fyra kommittéer, 12 arbetsgrupper och 22 byombud. Vi har en stor och fungerande organisation som utvecklades ytterligare under föregående verksamhetsår. Detta har blivit möjligt genom att en stor del av medlemmarna deltar och verkar i olika funktioner. Vi kan således erbjuda många verksamhetsområden att verka inom. Finns det medlemmar, som har intresse av att verka för något, som för närvarande inte täcks upp, så är Ni alltid välkomna med nya förslag. Önskemålet är att alla medlemmar skall känna sig hemma i föreningen och på ett aktivt sätt kunna delta i de olika aktiviteterna

Till allas vår glädje fortsätter antalet medlemmar att öka och vi är idag strax över 700 medlemmar. Rickul/Nuckö Hembygdsförening är den ojämförligt största av de estlandssvenska hembygdsföreningarna. Vi tror också att vi kan bli ännu fler, så under hösten drar vi igång en ny kampanj för att värva fler medlemmar. Vi hoppas att också Du vill hjälpa till i detta för föreningen så viktiga arbete. Vi är tacksamma för varje ny medlem.

I detta sammanhang kan det finnas anledning att informera om den nuvarande befolkningsstorleken i Nuckö. Vid det senaste årsskiftet var 895 bofasta personer skrivna i kommunen och bosatta i de 22 byarna enligt nedan:

Bergsby - Tuksi	21
Birkas - Pürksi	260
Dirslätt - Aulepa	22
Derhamn - Dirhami	25
Enby - Einby	28
Gambyn - Vanaküla	13
Gutanäs - Kudani	20
Harga - Hara	34
Hosby - Hosby	30
Höbring - Höbringi	18
Klottorp - Suur Nõmmküla	18
Lyckholm - Saare	23
Odenholm - Osmussaare	0

Pasklep - Paslepa	62
Persåker - Väike Nõmmküla	37
Rickul - Riguldi	20
Roslep - Rooslepa	36
Skåtanäs - Tahu	15
Spithamn - Spithami	5
Sutlep - Sutlepa	129
Ölbäck - Elbiku	31
Österby - Österby	48

I Birkas tillkommer 108 elever vid gymnasiet.

Enligt kommunens statistik finns det 50 barn upp till 6 år, 123 i skolåldern 7 – 15 år, 509 i arbetsför ålder och ca 213 pensionärer. Detta innebär således att lite drygt hälften, ca 57 procent, av innevanarna är i arbetsför ålder.

Under det gångna verksamhetsåret har en hel del hänt, både i föreningen och i kommunen.

Det finns all anledning att nämna föreningens fina hemsida, som sedan en tid tillbaka finns på Internet. Här kan varje enskild by lägga ut information om just sin by. På så sätt skulle vi alla kunna få tillgång till värdefull kunskap. Det skulle verkligen vara en fantastisk fin dokumentation av vår hembygd i den nya teknikens värld. Vi följer således med även i den tekniska utvecklingen i samhället. Ett stort tack till Kristina Salomonsson och Informationskommittén, som gjort detta möjligt.

Under hösten kommer en del arrangemang att äga rum. Vi planerar till exempel för att arbetsgrupper och kommittéer skall skriva i något av de kommande Medlemsbladen. På så sätt skulle vi alla få mer information om vad som är på gång.

En kurs i skogsvård med Rune Gårdh är också tänkt att gå av stapeln. Det vore bra att de, som tänker delta, anmäler sig redan nu, för att Rune skall få tid på sig att lägga upp kursen på bästa sätt.

Sante Marte och Kate ränn kommer troligtvis också tillbaka.

Vidare finns det tankar på att ordna öppet hus en lördagseftermiddag i lokalen på Roslagsgatan med medverkan av arbetsgrupper och kommittéer samt med Alar Schönberg, Aibolands Museum i Hapsal, som extra dragplåster.

Vägfrågan i kommunen är ständigt aktuell och nästa stora samling med byombudsmöte sker den 5 oktober. Tidpunkterna för de övriga

ÅRSMÖTET

Göte Brunberg

aktiviteterna får vi återkomma till i Medlemsblad nr 3, vilket som vanligt kommer ut i september.

Den nya stora förändringen, som är på gång i Estland, är en kommunreform. Regeringen har helt nyligen föreslagit att antalet kommuner skall minskas. Tidigare fanns 42 städer och 205 kommuner, vilka skulle reduceras till 110. Nu anser regeringen att det bör gå att komma ner till 60 – 80 kommuner. Reformen skall genomföras i några få steg. Enligt de första planerna skall en första etapp vara klar under nästa år, 2001, d.v.s. redan före nästa kommunalval som äger rum 2002. Kommundirektören Ülo Kalm hyser farhågor för att Nuckö kan komma att slås samman med några andra av de angränsande kommunerna. Det skulle i sådant fall kunna få till följd att den svenska kulturen i Nuckö kan komma att spädas ut ytterligare. Ülo Kalm har redan deklarerat att han kommer att arbeta för att Nuckö skall kvarstå som egen kommun med bibehållande av Birkas som centralort.

Enligt Ülo Kalm vill regeringen genomföra fler ändringar. I flera kommuner har kommunalvalen hittills fungerat ungefär som rena personval och utan att gå till val med ett partipolitiskt program. Regeringen vill ändra på den modellen. Meningen är att det i kommunerna också skall finnas politiska partier, som inför val nominerar sina kandidater. Befolkningen skall därmed kunna rösta på ett politiskt parti och dess kandidater, d.v.s. i många stycken ungefär som den svenska modellen.

Styrelsen har kommunreformen under diskussion och handläggning. En tillfällig arbetsgrupp har tillsatts. Den kommer att utarbeta en kampanjplan, som bl.a. innebär att flera åtgärder kommer att vidtas. Vi återkommer fortlöpande med information i de kommande Medlemsbladen. De medlemmar, som har idéer och förslag på handlingssätt, är välkomna att höra av sig.

Styrelsen vill framföra ett stort tack till Er alla, som är med i föreningen och till de, som så förtjänstfullt bidrar med sitt ideella och produktiva arbete för föreningens bästa. Vi skall med gemensamma krafter och i samförstånd hjälpas åt att på ett positivt sätt utveckla föreningen in i framtiden.

Styrelsen

Till hembygdsföreningens årsmöte den 25 mars på Lustikulla Krog hade 133 betalande personer kommit.

Mötet inleddes med årsmötesförhandlingar, som leddes av Sven Boman med Gurli Schönberg Fyhr som sekreterare.

Revisorernas rapport godkändes och styrelsen och underlydande organ beviljades ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.

Sven Boman omvaldes som ordförande för det kommande året. Ingvar Schönberg och Bertil Nyman blev omvalda som styrelseledamöter. Som ny ledamot i styrelsen efter Gurli Schönberg Fyhr, som hade avböjt omval, valdes Brita Wi-berg från Ölbäck.

Som ordinarie revisorer omvaldes Lennart Strömkvist och Roger Brun och som suppleant Linda Stahlman. Erling Lemberg omvaldes som ordförande i Valberedningen.

Mötet beslöt att årsavgiften för år 2000 skall vara oförändrad: 150:- för vuxna och 50:- för ungdomar under 26 år.

Valberedningen hade genom Erling Lemberg lämnat in en motion med förslag till stadgeändring, innebärande att styrelsen utökas med två suppleanter. Detta skulle göra det lättare att successivt föryngra styrelsen med bibehållen kontinuitet vad gäller föreningens mål och syften.

Mötet röstade bifall till motionens förslag.

En annan motion berörde planerna på återuppbyggnad av Rosleps kapell. Fem Rickulbor, som anser att kapellruinen är ett värdigt minnesmärke och därför vänder sig mot planerna på återuppbyggnad av kapellet, önskade få styrelsens och estniska myndigheters ställningstagande till projektet och att det uppvisades en underliggande utredning för projektet. Man ville ha en allsidig diskussion under årsmötet för att få frågan belyst ur alla synvinklar. Därefter skulle det ske en omröstning "för- eller emot" en återuppbyggnad med deltagande endast av medlemmar med härkomst från Rickulområdet.

Per-Erik Fyhr informerade om att återuppbyggnaden av kapellet numera drivs som ett projekt i Estland under ledning av kommundirektören i Nuckö, Ülo Kalm. Från svensk sida deltar Gurli Schönberg Fyhr och Per-Erik Fyhr.

Sven Boman meddelade att styrelsens ställningstagande är att fortsätta stödja projektet. Efter en diskussion, med inlägg för och emot projektet, röstade årsmötet bifall till styrelsens förslag att lägga motionen till handlingarna. Huvudmotivet för detta var kravet att endast medlemmar med härkomst från Rickulområdet skulle få rösta strider mot föreningens stadgar.

Innan årsmötesförhandlingarna avslutades hedrades den bortgångne förre ordföranden Richard Ginemans minne med en tyst minut. Ordföranden riktade ett tack till alla funktionärer för ett gott samarbete. Blommor med tack för uträttat arbete under de gångna åren överlämnades till Gurli Schönberg Fyhr och de avgående sammankallande i Festkommittén, Agnes Callenmark, och Informationskommittén, Per-Erik Fyhr (Carita Laving, som avgick som sammankallande i Ungdomskommittén, var inte närvarande). Agnes efterträds av Birgit Brunberg och Per-Erik av Göte Brunberg.

Under kaffet samlade Erling Lemberg in pengar till underhåll av Nuckö kommuns skolbuss. Insamlingen inbringade ca 3500 SEK. Försäljningen av böcker och vykort inbringade ca 2000 SEK och de fyra lotterierna totalt 7500 SEK.

STIPENDIUM TILL UNG FORSKARE

Göte Brunberg

Rickul/Nuckö Hembygdsförening har tilldelat sistaårseleven vid Birkas gymnasium Priit Pärnapuu ett stipendium på 1000 SEK.

Pärnapuu redovisade förra året resultatet av ett s.k. hemforskningsarbete (kodu-uurimistöo), som hade bedrivits under närmare fem år med läraren vid Birkas gymnasium Ivar Rüütli som handledare. Avhandlingen, "Noarootsi poolsaare rahvastik 1944-75" (Nucköhalvöns befolkning 1944-75), är baserad på omfattande studier av arkivmaterial i Läänemaas länsarkiv och omfattar ca 60 sidor text, tabeller och diagram. Pärnapuu deltog förra året med avhandlingen i en hembygdskonferens i Tallinn för unga forskare och vann första pris i sin årsklass.

I avhandlingen beskriver han hur befolkningsantalet i byarna på Nucköhalvön har förändrats under den aktuella perioden och vilka faktorer som har varit bestämmande för den utveckling, vars

resultat vi kan se på dagens Nucköhalvö. Befolkningsantalet på halvön har minskat kraftigt jämfört med tiden före andra världskriget. Flera byar har försvunnit och befolkningen har koncentrerats med Birkas som centrum.

Avhandlingen är under översättning till svenska som en del av arbetsgruppen Grupp 44:s kartläggning av Rickul/Nuckös historia under sovjettiden.

Pärnapuu, som är född 1981 i Nuckö, har redan tidigare skrivit två avhandlingar om Skåtanäs: Tahuküla mõis ja küla 1920.-30.-tel aastatel (Skåtanäs herrgård och by under 1920- och 30-talet) och Tahuküla 1940-50 (Skåtanäs 1940-50).

NOTISER

Medlem nr 700!

Föreningens medlem nummer 700 blev Ulf Borrman, Flintvägen 93 i Huddinge. Han är bördig från Spithamn Jakas.

Vi tackar för hans anmälan och bjuder honom på medlemsavgiften för år 2001.

Kurs i skogsvård

Den planerade kursen i skogsvård under ledning av Rune Gårdh kommer att genomföras under hösten. Kontakta Bertil Westerman tel: 08-94 50 20 om du är intresserad av att delta.

Semesterperioder i Birkas

Ülo Kalm	19/6 – 16/7.
Marika Meister	17/7 – 14/8.
Taimi Pelapson	5/6 – 18/6, 17/7 – 11/8.
Sirje Trisberg	5/6 – 18/6, 3/7 – 16/7, 7/8 – 16/8.
Evi Öövel	5/6 – 18/6, 3/7 – 16/7, 7/8 – 20/8.

Nytt från Nuckö och Hapsal

Vid vårens folkräkning konstaterade man att antalet invånare i Läänemaa är 29 927. Av dessa bor 893 i Nuckö kommun. Grannkommunerna Nõva och Oru har 514 respektive 1 010 invånare. I Hapsal bor 12 783 personer.

Baron Gustav von Rosen har av president Meri tilldelats den estniska orden "Maarjama Rist" av IV klassen för sina insatser för att återskapa Lyckholm.

FLITIGA DAMER PÅ ROSLAGSGATAN

Inger Nemeth

Karin Dalström
Foto Inger Nemeth

Ingeborg Gineman
Foto Inger Nemeth

Vem gör alla fina vinster till lotteriet?

Vi har ett antal flitiga damer som lägger ner mycket tid och energi på att sy, sticka och virka vackra saker som vi sedan lottar ut på föreningens lotterier.

Den första torsdagen i månaden träffas några av dem i lokalen på Roslagsgatan. Då åker symaskin, nål och tråd fram, men det mesta arbetet görs hemma.

Du som var med på årsmötet kunde beskåda alla vackra ting som tillverkats. Och lyckliga var de som hade turen att få en vinst med sig hem.

Stort tack till Karin Dalström, Linnea Granberg-Sönnert, Ingeborg Gineman, Mildred Hamberg samt alla andra som skänkt vinster till lotteriet.

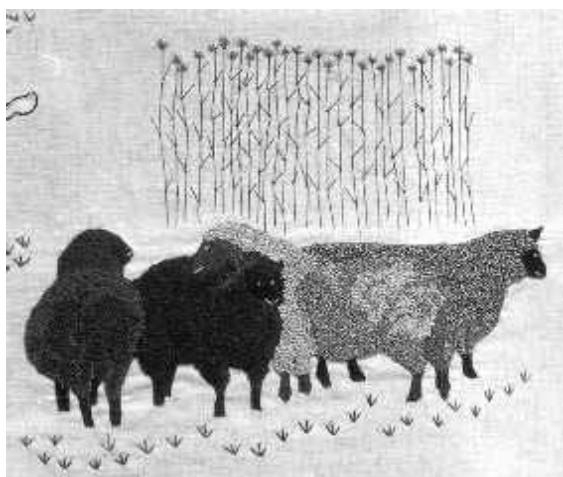

Barnlapptäcke
Foto Birgit Brunberg

Sommarbonaden på första sidan av detta Medlemsblad är en av fyra bonader i applikationsteknik som visar kvinnans arbete under fyra årstider. Dessa fantastiska textila arbeten har skapats av systrarna Karin Dalström och Linnea Granberg-Sönnert.

Bonaderna är skänkta till föreningen och hänger nu på väggen nere på Roslagsgatan. Det är ett oerhört arbete som ligger bakom.

Gör gärna ett besök på Roslagsgatan någon torsdag kl. 13-16, kaffe med dopp serveras. (Sommaruppehåll i juli och augusti).

T.v. detaljbild från sommarbonaden. Fårens ull är gjord av små, små knutar.
Foto Nils Lagman

KRIGSÅREN 1939 - 1944

Manfred Hamberg
(Fortsättning från förra numret)

Massdeporteringen

Massdeporteringen natten till den 14 juni 1941 drabbade hela Estland. Vid midnatt bultade NKVD på dörren hos de personer som hade utsetts i varje kommun. Offren fick bara en stund på sig att packa det nödvändigaste. De fördes på lastbilsflak till närmaste järnvägsstation där männen skildes från den övriga familjen. Från Rickul kommun deporterades fem personer: Nikolai Blees från Höbring och familjen Fagerlund från Amborsgården i Bergsby. Det var husbonden Anton, hans hustru Lydia, Antons far och hans faster. Myndigheterna hade planerat hämtningen av de utsedda att ske under natten för att inte väcka uppmärksamhet. Den lastbil som skulle hämta familjen Fagerlund hade emellertid fått motorhaveri, varför bilen blev försenad och hann fram först på förmiddagen. Anton var då inte hemma utan befann sig i affären vid Kroen i Ölbäck. Därifrån hämtades han av NKVD. Det var säkert ett streck i deras räkning, för nu kunde grannar och andra personer se hur de gamla behandlades och knuffades av vakterna. Antons faster kunde knappast gå och det fanns personer som såg hur vakterna stötte gevärskolven i ryggen på henne för att skynda på. Vid ankomsten till järnvägsstationen i Hapsal skildes Anton ifrån de övriga och de träffades aldrig mer. Vad beträffar Antons öde, om detta vet ingen. (Enligt estniska arkivuppgifter skall han i mars 1942 ha blivit dömd till fem års fångläger i Krasnojarsk i Sibirien. Han skall ha blivit frigiven 1946). De övriga hamnade i arbetsläger i Ryssland. Där dog de gamla. En källa har berättat att Antons far dog innan de kom fram till lägret. Likaså berättade samma källa att Lydia själv fick gräva en grop när fastern dog, linda in henne i en filt och bära henne på ryggen fram till gropan för jordsättning. Man frågar sig hur hon orkade med alla dessa umbäranden.

Lydia kom tillbaka till Estland 1949 men skickades ånyo tillbaka till Ryssland där hon fick arbeta på en torvtäkt. Hon fick efter några år i arbetslägret åter komma tillbaka till Estland men aldrig till hemmet i Bergsby. I början av 1960-talet fick hon komma till Sverige och bosatte sig i Eskils-

tuna. Hon dog 1982 och vilar nu i samma grav som sina bröder.

Namnen på de personer som skulle drabbas av deportationsvägen lämnades till NKVD av personer som kände offren. Den person som angav Fagerlund hade ett gammalt agg till honom. Mannen i fråga hade under den estniska tiden ansökt om studiebidrag från kommunen men vägrades detta. Anton Fagerlund var på den tiden kommunalordförande och var således involverad i beslutet. Mannen hade då sagt att han skulle hämnas så snart tillfälle gavs. Nu fick han detta tillfälle, vilket han kallblodigt utnyttjade.

Kriget mellan Tyskland och Sovjetunionen

Det började att knaka mer och mer i fogarna i den så kallade Molotov-Ribbentroppakten. Sovjetunionens ledare såg inte med blida ögon på de tyska framgångarna i Västeuropa och på Balkan. Den 5 maj 1941, vid en mottagning i Kreml för officerare som nyligen blivit beförade, erkände Stalin för första gången i ett tal att ett tyskt anfall var tänkbart. Röda armén var emellertid, med sin otillräckliga beväpning i pansar och flyg och sin bristande utbildning, inte i stånd att från början avvisa angriparen. Stalin försökte på alla sätt att göra tyskarna till lags för att förhindra ett krig. Trots Stalins ansträngningar lyckades han inte med detta. Den 22 juni 1941 beordrade Hitler sina trupper att, utan föregående krigsförklaring, marschera in i Ryssland. Operation Barbarossa hade börjat.

Krigsutbrottet betydde slutet på den sovjetiska ockupationen. Men innan tyskarna hade hunnit fram till våra trakter hade många dramatiska händelser inträffat. Dagarna efter krigsutbrottet invaderades kuststräckorna av sovjetiska stridande förband, speciellt i byarna Roslep och Spithamn. Skogsområdet i Roslep, som kallades för Laggmoen, var fullt med soldater. Man grävde bunkrar och började att gräva ett dike från Hansasgården ut till stranden. Diket skulle stoppa de tyska truperna som antogs skulle komma norr ifrån. Det blev nu inte så och diket blev heller inte färdigt, just bara en början. Ryssarna hade placerat ut en vaktpost på Stenvegen vid första kröken räknat från Lillback. På kvällen då jag gick hem fanns

där ingen vaktpost, men på morgonen då jag var på väg till byn och till Vavike för att gå ombord på segelskutan Röömus som låg där, blev jag stoppad. Vakten frågade om jag hade tillstånd att passera. Något tillstånd hade jag inte men väl sjöfartsboken, av vilken det framgick att jag var sjöman och påmönstrad Röömus. Det var mycket varmt och jag tyckte faktiskt synd om honom där han stod i sin långa och varma uniformskappa, smutsig och långt hemifrån, för utseendet utvisade att han kom långt inifrån Ryssland. Han frågade om jag hade tändstickor, det fick han och jag fick passera. Jag sammanträffade med Herman och Johannes Heyman. Vi rodde ut till båten. Det var ingen som stoppade oss då, men väl tillbaka på stranden blev vi anhållna och förda till Tines Johannes hus för förhör. Johannes Heyman kunde ryska och han förklarade anledningen till att vi hade rott ut till båten. Vi släpptes, men något återbesök på båten blev det inte.

Tyskarna avancerade snabbt. Efter ett par veckor hade de hunnit till södra Estland, men där gjorde de halt och avbröt den snabba framryckningen. Dessa väntans veckor i norra Estland blev en skräckens tid. Tyskarnas snabba framfart i början av kriget orsakade panik bland kommunisterna och även bland militärerna. Men då nu tyska dröjde samlades kommunisterna i fanatisk beslutsamhet. Man sände sina familjer till Ryssland men stannade själva och bildade de fruktade förintelsebataljoner, på estniska "hävituspatalljon", som härjade i bygderna. Deras terror drabbade inte någon i Rickul kommun, men väl på Nucköhalvön. Författaren Voldemar Pinn har i boken "Hatet, den röda terrorn och Läänemaa" (Vihkamine, punane terror ja Läänemaa) beskrivit den blodiga händelse som inträffade i byn Skåtånäs. (Berättelsen, "Helvetet på Nucköhalvön" är införd på annan plats i detta Medlemsblad).

Vistelsen för de förband som hade kommit till Roslep och Spithamn blev nu inte så långvarig. Efter cirka 10 dagar åkte huvudstyrkan därifrån i panik. Kvar lämnade de ett stort antal tomflaskor som skulle ha fyllts med bensin, för tanken var att hela bygden skulle utplånas. Som tur var hann de inte med sitt uppsåt. Människorna arbetade på dagarna, men på nätterna höll man vakt och säkert var det många som sov utomhus.

Avbrottet i den tyska framryckningen betydde även att ryssarna kunde genomföra mobiliseringar i de ännu inte befriade områdena. Den första or-

dern gällde dem som var födda 1920-22, men av någon oförklarlig anledning undantogs svenskar. Den 22 juli kom så den stora mobiliseringen och då inkallades de som var födda från 1907 till första halvåret 1918. De som var födda andra halvåret 1918 och 1919 var redan under utbildning och hade tidigare ställts under ryskt befäl. Genom offentliga anslag meddelades att de som inte följde denna order skulle arkebuseras, gårdarna brännas och de anhöriga skulle råka illa ut. Denna hotelse fick många att lyda order, men det fanns de som tog risken att utebli. Denna uträkning visade sig vara riktig. Sjömännen som tidigare på våren mönstrat på skutorna fanns inte med på listan, för de tjänstgjorde ju ombord. Verkligheten var en helt annan. Dessa sjömän hade i den rådande villervalla rymt från fartygen där de nu låg i olika hamnar, de flesta i Reval. Det var bara två besättningsmän som inte lyckades rymma: en från Roslep och en från Paj. Den unge mannen ifrån Roslep var Kupor-Hjalmar Kopparberg. Han stupade senare på Ösel.

De män som inte åttlydde mobiliseringsordern gömde sig i skogen och nere på hövallarna. På nätterna vågade man sig till bebodda trakter för att proviantera. Strax efter den stora mobiliseringen beordrades såväl män som kvinnor att gräva skyttegravar åt ryssarna. Rickulborna beordrades till Lohusalu i Harjumaa. Denna plats ligger ut med kusten, inte långt från Laulasmaa. Där skulle vi bygga skyttegravar. Skyttegravarna skulle sträcka sig till Lohusaluviken. Träden runt omkring kapades och stubbarna skulle lämnas cirka en meter höga. De skulle hindra de tyska stridsvagnarna. Vi som grävde fick ha med oss mat hemifrån. Te kokades i stora grytor och för detta svarade de äldre kvinnorna och männen. Nu var det så att en äldre familjemedlem kunde byta plats med en yngre och ta dennes plats. Detta utnyttjades på så sätt att en förälder tog sonens plats, för risken fanns att nya mobiliseringsorder skulle komma. En sista mobiliseringsorder kom mycket riktigt under tiden för grävningen och då gällde det äldre årsklasser samt de som var födda 1920-22. Ordern åttlyddes inte av många på landsbygden utan man gjorde sällskap med de skogsbröder som redan fanns. Vistelsen varade i 10-12 dagar. Tyskarna hade nu avancerat långt norrut. Bybor från de olika byarna kom och hämtade oss med häst och vagn, men de flesta gick till fots. I den villervalla som rådde gjorde ryssarna

inget för att förhindra hemresan eftersom de själva lämnade området hals över huvud. Vi kom hem en söndagsmorgon, jag tror att det var den 17 augusti. De första tyskarna kom till Spithamn den 31 augusti, men for samma dag därifrån tillbaka till Növa. Dagarna efter kom tyska förtrupper till våra trakter. De var välkomna och någon misstänksamhet kunde inte spåras. De pratade, ställde gevären ifrån sig och kände sig då som befriare. Skogsbröderna kunde komma fram ur sina gömställen. Den sista utposten som ryssarna hade kvar var i Derhamn. Denna styrka hade ingen möjlighet att retirera utan var tvungen att bege sig ut till Odensholm. Detta hände just dagarna innan tyskarna kom. Den utlösande faktorn till att ryssarna retirerade ansågs vara den avskurna telefonkabeln mellan fastlandet och Odensholm. Kabeln löpte ut i havet mellan båtvarvet i Derham och Spithamn Nigosa. Det var några bland skogsbröderna som kapade kabeln. I och med detta lämnade den sista ryska styrkan fastlandet i våra trakter. På varvet i Derham var fem segelskutor under byggnad. Innan ryssarna gav sig i väg sågade de dessa skutor mitt itu.

Det var nu inte bara männen som mobiliserades. Även hästar i sin bästa ålder skulle lämnas till myndigheternas förfogande. I Estland hade alla hästar pass och i detta stod angivet kön, färg, ålder och andra igenkänningsmärken. Det var i början av juli månad som en del hästar togs ut och en viss dag skulle de inställa sig för undersökning och inskrivning. Alla uttagna hästar i Rickul kommun skulle föras till kommunalhuset i Ölbäck för veterinärbesiktning. Efter godkännande skulle hästarna iväg till Hapsal för uppsamling. Bertil Granberg från Larsos gård i Ölbäck, som var en av de nio Rickulbor som följde med hästarna, har i boken "Minnen i ljus och mörker, Estlandssvenskar från Rickul/Nuckö berättar" utförligt beskrivit denna resa. Två av de nio, Andreas Brunberg från Roslep och Alfred Adelman från Rosta, hamnade i sovjetarmén. Alfred Adelman kom senare tillbaka till Rickul men Andreas Brunberg försvann i kriget.

Jag kan berätta en händelse som inträffade i juli månad 1941 medan ryssarna ännu var kvar i Derhamn. Händelsen är mycket tragisk och gärningsmannen fick plikta med livet. Ryssarna var mycket strängt hållna, likaså mycket misstänksamma och något våld hade inte utövats emot befolkningen. Nu hände det som tidigare inte

hade hänt. En av de ryssar som var stationerade i Derhamn kom ner till Roslep och Bergsby och började att antasta kvinnorna. Detta satte naturligtvis skräck bland kvinnorna, för ingen visste vem som skulle bli nästa offer. Mannen var beväpnad och mycket aggressiv. Någon bland befolkningen klagade till den ryske kommandanten på platsen. Efter någon dag meddelade kommandanten att nu kunde kvinnorna känna sig säkra igen. Den skyldige hade fått sitt straff. Han hade blivit likviderad genom hängning.

Det rådde utgångsförbud på nätterna efter krigsutbrottet, men efterlevnaden var det si och så med, speciellt bland ungdomarna. Man försökte gäcka ryssarna så mycket som möjligt, men det var nog nödvändigt att vara på sin vakt för man kunde råka illa ut. De brunnar som ryssarna använde vaktades så att ingen kunde göra något sabotage. Överallt där de gick var de beväpnade. Skulle de dricka vatten hos någon fick gårdsfolket dricka först, för så stor var misstänksamheten. Att misstänksamheten var stor bekräftar även följande: Efter krigsutbrottet bodde min familj och även Joel Nyman kvar i Derhamn. Efter några dagar blev vi beordrade att införskaffa ett tillstånd (propusk) för att kunna passera vakten. Detta tillstånd skulle utfärdas av kommandanten vid Spithamn Kardon. Joel Nyman talade ryska och han anhöll om tillstånd att vi två skulle få gå längs vägen som gick i skogsbrynet längs stranden, eftersom det var den kortaste vägen till Spithamn. Detta fick vi nu inte, utan var tvungna att ta vägen genom Roslep, förbi Tines Johannes, där vi måste förklara för ryssarna vart vi var på väg, förbi Baskol gården fram till "Kårse" och sedan vägen till Spithamn. Kommandanten fanns på Kardon, men dit fick vi inte komma, utan fick stanna vid "Laggrinde". Vi visade för vakten det dokument där vi beordrades att införskaffa tillstånd. Efter en tids väntan fick vi våra tillstånd och måste sedan gå samma väg tillbaka som vi kom. Detta var en lördag. Nästa måndag fick vi order att flytta från Derhamn och detta skulle ske inom 24 timmar. Vi flyttade ner till vår gamla stuga i Oalagge. Joels familj flyttade till Tines Mats, också i Oalagge. Allt detta besvär för införskaffande av tillståndet var helt i onödan.

Med denna episod avslutar jag den ryska ockupationsepoken från hösten 1939 fram till den 31 augusti 1941, då tyskarna kom till våra trakter.

(Fortsättning följer i nästa nummer)

HELVETET PÅ NUCKÖHALVÖN

Voldemar Pinn

Voldemar Pinn (1932 – 1999) var till yrket lärare och tjänstgjorde bl.a. som rektor i Rickul, Ridala och Hapsal. Han publicerade 24 böcker och över 500 artiklar inom områdena pedagogik, socialpsykologi, historia och politik, av vilka många är översatta från estniskan till andra språk.

Berättelsen om avrättningarna av fyra bybor i Skåtanäs den 13 juli 1941 är hämtad ur boken "Hatet, den röda terrorn och Läänemaa" (Vihkamine, punane terror ja Läänemaa), utgiven i Hapsal år 1990.

På Nucköhalvön hade under juli månads början härskat en egendomlig stillhet. Man hade en känsla av att tiden stod stilla och att halvön mitt i döden, eldsvådorna och de mot himlen riktade nödropen hade blivit en oas. Det såg ut som om sovjetmakten hade slutfört sitt uppdrag och ingen ny makt hade hittills vare sig kommit eller förts in dit.

Man trodde emellertid inte på ett sådant lugn. Långsamt började man att förbereda sig mot det möjliga onda. Byns män hade samlats och diskuterat saken. Beslutet var enhälligt: man måste placera ut vakter som vid fara skulle varna människorna och, om nödvändigt och möjligt, också försvara dem. Emot vem och på vilket sätt lämnades på något sätt i bakgrunden. I orostider kunde man förvänta sig vad som helst. Alltså måste man vara beredd.

Tillgången på vapen var dålig. Man fann ändå något - tre gevär. Hur man hade fått tag på dessa eldvapen, därom finns det flera versioner. En av dessa, och den som låter mest trovärdig, är att August Kaasen från Birkas hittade gevären i herrgårdsbyggnadens stora dubbelskorsten. Hur de hade hamnat där visste ingen. Man kan förmoda att de funnits där sedan första världskriget. Hur det nu än är med detta, fanns det även ammunition till gevären? Enligt en berättelse fanns det fem, sex patroner per gevär. Enligt en annan fanns det nog med patroner, men de passade å andra sidan inte till dessa gevär.

* * *

Det blev den 13 juli. Liksom under hela denna sommar, var även denna sommardag solig och het redan på morgonen. Människorna slog hö, men halvöns steniga åkrar törstade efter regndroppar och nattens dagg förmådde föga svalka den uppvärmda jordytan.

Då kom någonstans ifrån ett meddelande att rödgardister och medlemmar ur förintelsebataljonen hade åkt mot Birkas i flera bilar. Hotet var allvarligt. Snabbt gömdes de män undan, som

hade stått på vakt. Ett av gevären fick Olaf Ragmaa ta hand om.

Samtidigt kom Oskar Meister och hans farbror Aleksander åkande med häst från Skåtanäs till Birkas för att delta i brandbevakningsstyrkan, som också hade inrättats vid den tiden. Längs vägen fanns en låg stengårdsgård. Som ur intet reste sig plötsligt bakom stengårdsgården tre rödgardister, samtliga med bajonettförsedda gevär. Nu började kroppsvisitering: två rödgardister ställde sig med vapnen riktade emot de efterspanade och den tredje kände i männens fickor, trevade på bröstet och i byxbenen. Och i Oskar Meisters ficka hittade de ... en pistol. En liten, 6,35-kalibrig, snarare en leksak än ett eldvapen av någon betydelse. Soldaten gick fram till sin överordnade för att visa sin upptäckt.

Det var hemska ögonblick då varje följande sekund kunde betyda döden. Gevären var riktade mot männen och rödgardisternas beslutsamhet gick inte att ta miste på.

När Oskar Meister såg att soldaterna vid ett tillfälle riktade sin uppmärksamhet åt annat håll, gjorde han ett språng. Den unge mannens alla krafter samlades i benen. Av någon anledning fördröjdes eldgivningen. Det första skottet kom då Oskar hade hunnit springa nästan hundra meter och ramlade. Kulorna ven och lät som surrande bromsar. Förbi, förbi och åter förbi... Oskar sprang vidare i sick-sack, men kulorna bara ven och ven. Framför honom fanns ett buskage bestående av manshöga alar och björkar. Riktningen var klar - till sandgropparna vid stranden, vilka av någon anledning räknades som det bästa gömstället.

Man kan föreställa sig rödgardisternas raseri och ilska. De gick fram till huset där "banditen" var hemmahörande och hotade med att sätta eld på det om inte den som gömde sig kom fram. Av någon anledning verkställdes ändå inte hotet.

Nu började man att finkamma byn. Man hoppades att finna nya "ogärningsmän".

Rödgardisternas och förintelsebataljonens förenade styrkor rörde sig över åkrarna i Skåtanäs, runt husen och i skogsdungarna. Bakom en buske syntes först en bajonett, sedan det dystert allvarliga svettdrypande ansiktet på en soldat med den femuddiga röda stjärnan eller en medlem i förintelsebataljonen. Alla som bodde i byn skulle kontrolleras. Här måste man finna något.

Olaf Raagmaa, som hade ett av gevären, hörde dem som närmade sig när de var på gårdsplanen. Det fanns endast en möjlighet: att öppna fönstret och kasta ut geväret. Han gjorde detta, men för sent.

Det som nu hände är tungt att beskriva. De människor, som bevittnade allt detta, tiger till att börja med. Något sådant hade aldrig förut inträffat här. Ingen kunde tro att en människa kan vara i stånd till något sådant.

Mellan Raagmaas och Kliss gårdar fanns en brunn där man under årtionden hade hämtat vatten till både människor och djur. Runt brunnen hade grannarna i alla tider träffats och pratat, här hade man diskuterat världens och den egna byns angelägenheter. Här kände man bekymmer över torkan och här gladde man sig åt den fint växande grödan. Här var...

Snart hade förintelsebataljonens förenade styrkor avslutat finkamningen av byn och man hade även fått sin fångst. Samtliga fördes till brunnen: den förut nämnda Olaf Raagmaa och hans far Ernst. Man hade även tagit fast deras grannar, Hugo och Artur Kliss.

Klockvisarna närmade sig elva. De arresterade stod framför den beväpnade vakten. Och då – man vet inte vem som bestämde att hela byn måste se på vad som sedan hände, barn och kvinnor, morföräldrar och farföräldrar, mosttrar och fastrar, kusiner, ja hela byn. Dit kom (beordrades) Hugo Kliss åtta barn: Elmar, Ain, Etkar, Senta, Helga, Asta, Erika och ytterligare ett, vars namn den jag frågade inte kommer ihåg. Ernst Raagmaa hade sju barn, av vilka ett skulle komma att avsluta sitt liv tillsammans med fadern. Artur Kliss hade tre barn: ett och ett halvt år gamle Rein, fyraåriga Vaike och åttaåriga Magda.

Ja, alla dessa måste se förintarnas styrka och makt. Bland förintarna fanns en som även vi känner. Också Artur Kliss kände honom. Det var den hitlermustaschprydda Voldemar Hannibal med vapen i hand och beslutsamt ansikte.

Solen gassade som om den var skyldig att med sin hetta öka männens pina. Törsten snörde åt strupen. Åskådarna minns hur Artur Kliss frågade Hannibal om han inte kunde hämta honom något att dricka, brunnen fanns ju intill. "Du får snart" hade förintelsebataljonens medlem sagt och han tänkte då på det som de verkligen snart fick.

Sedan ställdes männen på ett led. Förintelsebataljonens medlemmar höjde sina vapen och skotten ekade. Nitton, nej arton barn blev faderlösa (ett barn blev självt arkebuserat).

En förtvivlad, gråtande och stönande folkmassa stod kvar. Vad rörde sig i deras inre i ett sådant ögonblick? Kan man överhuvudtaget beskriva detta - själens skrik och själens smärta som hade åstadkommit av att, på ett ögonblick, de människor försvunnit, som ditintills varit innehållet i deras liv, som de delat tankar, förhoppningar och drömmar med. Egentligen kan ingen annan begripa det utom de, som stod där stönande av sin egen och andras smärta.

De fyra hade fallit ner på marken mellan sina gårdar där de hade gått i årtionden, där de utträttat sina dagliga sysslor, uppfostrat barnen och odlat sin gröda. Nu kom det dit främlingar och även eget folk, som var tusen gånger mer främmande än främlingarna, och de hade mördat dem.

Den yngsta faderlösa var sex månader och den äldsta sjutton år. Om hatet inte tidigare hade förtärt deras själar kände de nu hur det trängde in i alla vävnader, pressade naglarna i handflatan och tände en låga i själen, som inte hade rätt att slockna.

* * *

Nästa dag tog de överlevande männen i byn torrt granvirke och hyvlade till brädor, av vilka de tillverkade den sista viloplatsen åt de fyra Nucköborna.

Men förintelsebataljonens raseri på Nuckö fortsatte. När de fick tag i personer som syntes vara misstänkta, då ekade ånyo skotten, blodet rann och på marken lämnades nya lik. I skogsdungar och vassar kunde man alltjämt finna döda bönder. Församlingsordföranden Jaagupsoo hade redan tidigare blivit tillfångatagen på sin egen gård och där blivit skjuten. Hans lik slängde de av någon anledning i boskapsbrunnen där man senare återfann honom.

Översättning: Manfred Hamberg och Göte Brunberg.

ESTNISK LAG OM VÄGAR OCH LEDNINGAR

Översättning Algot Brun

Avdelning 3. Vägar och ledningar.

§ 155 Allmän väg.

1. Ägare till fastighet som korsas av allmän väg, får ej förhindra användande av densamma, även om vägen ej är införd i fastighetsregistret som allmän väg.
2. Fastighetens ägare skall ta hänsyn till inskränkningar som föreskrives för den allmänna vägens angränsande områden.
3. Biväg kan föreslås till allmän användning enl. föreskriven ordning i lagen.

§156 Tillfällig väg.

1. Fastighetsägare som saknar tillfart till sin fastighet från allmän väg, eller förbindelse mellan fastighetens olika delar, har rätt att kräva tillträde över annan fastighet.

Läge för denna tillfälliga väg, användningstid och ersättningsanspråk, bestämmes i särskild överenskommelse. Om överenskommelse ej kan nås, bestämmes detta genom rättslig prövning.

Vid bestämning av tillfällig väg tas hänsyn till den drabbade fastighetens intresse.

2. När delar av en fastighet genom avstyckning eller andra omständigheter förlorar förbindelse med allmän väg, skall ägare till fastighet som upplåter förbindelse med tillfällig väg över sina ägor, se till att detta utföres enl. vad som föreskrives i punkt 1.
3. Fastighetsägare kan ej kräva tillfällig förbindelse över andras ägor, om hittillsvarande förbindelse till allmän väg förlorats genom egna önskemål.

§157 Gångstig eller vinterväg

1. Fastighetsägare skall tillåta gång- och vintertrafik över sina ägor, om användande av annan väg är behäftad med stora kostnader. Vid bestämning av vägsträckning skall hänsyn tas till den drabbade fastighetens intressen.
2. Det i punkt 1 föreskrivna gäller ej om gång- och vintertrafik drabbar fastighetsägare varaktigt.

§158 Ledningar.

1. Fastighetsägare skall över sina ägor tillåta dragnings av ledningar för elektricitet - gas - vatten - avlopp - tele i mark eller i luften om annan sträckning ej är möjlig eller om detta ej är behäftat med stora kostnader.
2. Befintliga ledningar över grannfastighet kan ej utnyttjas för den egna fastigheten.
3. Vad som föreskrives i punkt 1 gäller ej om ledningsdragnings inte gynnar den berörda fastigheten.
4. Om skada uppstått vid byggandet eller användningen av ledningar skall detta ersättas fullt ut.
5. Vid byggande och användning av ledningar nämnda i punkt 1 kan i lagen föreskrivna tillfällen även gälla vid tvångsförfarande eller annan lösning.

Kommentarer

Fastighetsägare som saknar vägförbindelse till sina ägor, har rätt att kräva detta över angränsande fastigheter.

Läge för denna förbindelse liksom användningstid och ersättning, ordnas genom separat överenskommelse. Om överenskommelse ej kan nås bestämmes detta genom rättsligt förfarande.

Vid vägförbindelse över annan fastighet tas hänsyn till denna fastighets intressen. Vid avstyckning eller där del av fastighet förlorar förbindelse med allmän väg, skall ägare till fastighet över vilken vägförbindelse hittills har funnits, möjliggöra för den förstnämnda att få vägförbindelse över sina ägor.

Fastighetsägare har ej rätt att kräva tillträde över annans mark om hittillsvarande vägförbindelse brutits på egna initiativ. (AÖS §156)

Nämnda paragraf får stor betydelse i framtiden. På grund av nya jordreformen kan i framtiden många mindre delar av en fastighet förlora förbindelse med allmän väg eller mellan ägorna. Tillträde kan också förloras genom avstyckning från fastighet. Vägen kan även finnas kvar, men kan ej alltid användas som förbindelse.

Nödvändig vägförbindelse bestämmes efter överenskommelse. Om vägen är införd i fastighetsregistret som servitut, är den även användbar för flera berörda fastigheter.

Om ingen överenskommelse kan nås att införa vägen som servitut i fastighetsregistret är den ej öppen för andra fastigheter. Nya ägare får då upprätta egna överenskommelser, och om detta ej lyckas, får rättsligt förfarande tilltagas.

För vägförbindelse över annan fastighet kan ersättningskrav utgå. Överenskommelse om ersättning kan införas i fastighetsregistret eller som hypotekshandling.

Tack från Agnes!

Eftersom jag avgått som sammankallande i Festkommittén vill jag gärna säga att det har varit trevligt att arbeta i föreningen under Einar Hamburgs, Rickard Ginemans och Sven Bomans ledning. Jag har fått vara med från föreningens start, först i interimsstyrelsen och sedan som invald i kommittén.

När styrelsen i Rickul/Nuckö Hembygdsförening bildades fick jag själv välja mina medarbetare. Det blev ett härligt gäng som alltid ställt upp - tack för att ni stod ut med mig. Stort tack till alla medlemmar, styrelse, kommittéer och alla ni som alltid ställt upp vid inträden, lotterier och bokförsäljning. Jag är dock fortfarande kvar i Valberedningen. Tack Erling, Benita, Brita och Edit, vi

kämpar vidare. Till sist tack för de fina blomstren.

Så här kunde det se ut när Medlemsbladet skulle skickas ut.

Fr. v. Benita Beckman, Hjalmar Stenberg, Birgit Brunberg och Ingeborg Gineman. Ej med på fotot: Inga Ekman och Ingrid von Sydow.

Tack Per-Erik Fyhr för att du alltid hämtade kuverten.

Agnes Callenmark

PALKEHITUSE AS, Laitse, Estland.

Bygger timmer- och modulhus i Europa, från 8 till 300 m². Även efter köparens egna ritningar eller skisser. Förstklassig kvalitet på material och arbete. Konkurrenskraftiga priser.

Strand- och skogstomter finns i Estland.

Svensk representant:
Heino Kopamees, tel/fax 0531-12504,
mobil 0709 630 475.

Gudstjänster i Svenska S:t Mikael's kyrka i Tallinn

Varje söndag kl. 12.00 från den 11/6 till 27/8.

Vid högmässan den 25/6 installeras församlingens nya kyrkoherde Patrik Göransson. Obs! Kl. 17.00 i Helgeandskyrkan (Pühavaimu kirik), Pühavaimu 2, Tallinn.

Den 30/7: Högtidsgudstjänst med biskop Henrik Svennungsson.

Den 13/8: Musikgudstjänst med vänförsamlingen S:t Mikael i Stockholm.

Utställning om Estlandssvenskarnas sjökultur

Utställningen öppnas den 19 juli och är öppen t.o.m. den 30 september 2000.

Estlands sjömuseum
(Tjocka Margareta) i Tallinn.

Estlandssvenskarnas Hembygdsgdag

firas lördagen den 26 augusti kl. 13.00
på Lustikulla krog
Liljeholmsvägen 18, Liljeholmen.

Ur programmet:

Årets arbetsstipendiater
presenteras av professor Göran Hoppe

Alar Schönberg och Per Ehn talar över ämnet
"En levande svenskbygd - nu och i framtiden"

Ett Rågöbröllop - Arnold Lindgren kåserar

Bokförsäljning, lotterier, kaffeservering
Biljettpris: 120 kr

Hjärtligt välkomna!

Estlandssvenskarnas kulturförening
- Svenska Odlingens Vänner

Inkvarteringar i Rickul/Nuckö

Välkommen till Roosta stugby och camping

Här finns 32 stugor med ett, två eller tre sovrum.
Rökfria rum.

Platser för husvagn med framdragen el.
I huvudbyggnaden ligger restaurang,
bar och konferensrum.

Du kan spela tennis och minigolf, jogga, windsurfa,
cykla, hyra roddbåt och åka på utflykter.

20% rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsgförening!

Tel 00 372 47 972 30, 972 38, fax 972 45

Bergsby Pansioaat

2 - 4-bäddrum, 16 bäddar.
Arne Tennisberg, tel 00 372 47 972 90,
mobil 00 372 50 230 42.

Bo hos Edvin och Benny i Roslep

Juni-september. Edvin tel+fax 08-471 98 39, mo-
bil 070-433 53 06. Benny 08-649 84 90.
Estland 00 372 47 97214.

Tuksi Puhkemaja

(Ölbäck).
2 - 4-bäddrum, 28 bäddar, självhushåll.
Aare Loog, tel 00 372 47 972 28,
mobil 00 372 50 441 15.

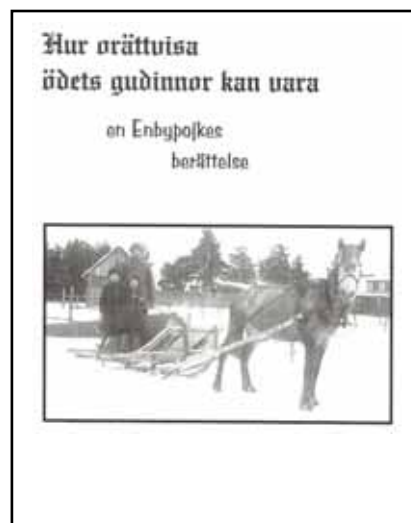
Peeter Pärnaste Turismitalu

(Dirslätt).
2-3 bäddrum, 7 bäddar.
Aime och Peeter Pärnaste, tel 00 372 47 935 65

Angeläget ärende !!!

Hej, det är jag som är
Enbypojken

Jag har skrivit en enkel berättelse om hur jag har upplevt min uppväxt på Nuckö och om de stora förändringar i livet som jag och så många andra råkade ut för under andra världskriget.

Både släktingar och svenska vänner som läst boken tycker att den är bra och det gör mig naturligtvis glad. Vad som skulle glädja mig alldeles oerhört vore om också du ville köpa boken för 200:-. Dessa tvåhundra kronor skulle då oavkortat gå till en nyare och trafiksäkrare skolbuss för barnen i våra gamla hemtrakter. Som säkert många med mig minns så kunde skolvägen kännas både lång och krävande för ett barn. För många av barnen har ju vägen blivit än längre på grund av färre skolor och glesare bebyggelse.

Genom att köpa boken skulle vi tillsammans visa att vi gamla Rickul- och Nucköbor också bryr oss om hur livet går i våra gamla svenskbygder, inte bara utnyttjar möjligheten att kräva tillbaka våra marker. Det skulle dessutom fungera som ett stöd för Ülo Kalm som kämpar för svenskbygdens bevarande och att ha kvar Birkas som centralort även i fortsättningen.

Gör slag i saken och köp boken omgående och du stöder en bra sak. Hela det belopp du betalar går som sagt, utan några som helst avdrag, till en trafiksäkrare skolbuss. Jag lovar att personligen se till att så sker.

Skulle du tycka att det är ett behjärtansvärt och bra initiativ, så är naturligtvis varje valfritt belopp över 200:- ytterst välkommet. Många bäckar små gör en stor å. Tveka inte, det är ganska bråttom, för den gamla bussen är i mycket dåligt skick. Boken finns nu att köpa på föreningens expedition. Gör det!

Om det nu skulle vara så att du inte bryr dig ett dugg om hur min barndom tedde sig och hur det gick sen, men ändå vill stödja bussprojektet så lovar jag att ingen förebrår dig för det. Det går alldeles utmärkt att stödja bussprojektet även om du inte vill ha boken genom att sätta in en valfri summa på föreningens postgirokonto nr 55 68 81 – 1. Skriv skolbussen på talongen.

Ring mig om det är något du vill ha svar på eller funderar över.

Erling Lemberg, född i Enby - bosatt i Nacka
Tel: 08 – 716 79 35 mobil: 070 775 47 17